

KOULUN JA KODIN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN KALAJOEN AMMATTIOPISTO ARTEMASSA

Helena Troger

**Kehittämishankeraportti
Marraskuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Sukunimi, Etunimi Troger, Helena	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 27	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Koulun ja kodin yhteistyön kehittäminen Kalajoen ammattiopisto Artemassa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) Virtanen, Riitta		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Ammatillista peruskoulutusta koskevassa laissa oppilaitos on velvollinen aktiiviseen ja aloitteelliseen yhteistyöhön kotien kanssa. Lain mukaan yhteistyöllä varmistetaan onnistunut opinto-ohjaus.</p> <p>Tässä työssä laaditaan suunnitelma yhteydenpitotoimenpiteistä koulun ja kodin välille. Yhteydenpidot ovat oppilaitoslähtöisiä ja sijoittuvat koko opintojen ajalle, pääpainon ollessa opintojen alkuvaiheessa. Olennaisena osana työhön liittyy kotiväenillan järjestäminen opettajien ja opiskelijoiden yhteisenä projektina matkailuosastolla.</p> <p>Kotiväenillan ensisijaisena tarkoituksena on selvittää huoltajien kiinnostus nuortensa opiskeluun ja opiskelumenetelmiin ja –ympäristöön. Lisäksi tavoitteena on tutustuttaa huoltajat opettajiin, toisiin opiskelijoihin ja heidän huoltajiinsa. Saatu palaute on pohjana vastaaville tilaisuuksille.</p> <p>Kotiväenillasta saatujen palautteiden perusteella huoltajat ovat kiinnostuneita nuortensa opiskelusta. Palautteissa kävi ilmi, että tärkeintä huoltajille oli tutustua opettajiin ja saada käsitys, minkälaisen henkilöittänen ohjauksessa heidän nuorensa ovat elämän yhdessä merkittävimmistä kehitysvaiheista.</p> <p>Sopivin ajankohta kotiväenillan järjestämiselle on toisen jakson alku ensimmäisenä opiskeluvuotena. Ohjelma, kutsu ja kutsutapa vaikuttavat huoltajien kiinnostukseen osallistua tilaisuuteen Tilaisuuden ohjelmalla ja ilmapiirillä on merkittävä rooli keskinäisen luottamuksen ja kunnioituksen syntymisessä. Toistensa tunteminen helpottaa yhteydenottamista mitä erilaisimmissa asioissa.</p> <p>Muita yhteydenpitotapoja ovat koko opintojen ajalle sijoittuvat opintokorttiotteiden lähettäminen huoltajille jaksojen päätyttyä sekä huoltajien pääsy Vilman tietojärjestelmään. Lisäksi toivottiin tiedotteita tapahtumista, joskin opettajien työn määrä ja vaativuus huomioitiin.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Opinto-ohjaus, koulun ja kodin yhteistyö, kotiväenilta, yhteistoiminta		
Muut tiedot		

Author Last name, First name Troger, Helena	
	Number of Pages 27
	Language Finnish
Title Developing the Cooperation between School and Home at the Vocational College Artema in Kalajoki	
Study programme School of Vocational Teacher Education, Vocational Study Counsellor Education	
Supervisor Virtanen, Riitta	
Abstract <p>The vocational college is obliged to an active and initiative cooperation with the members of student's families based on the Finnish law of vocational training. The purpose of the law is to ensure a successful study counselling.</p> <p>The purpose of this thesis was to make a plan about the means for the communication between the college and the students' family members. Currently, the communication is initiated by the college, and it is performed during the whole course of studies, the main emphasis being at the beginning of the studies. An essential part of this thesis was to arrange a family evening as a common project between the teachers and the students at the department of tourism studies.</p> <p>The primary purpose of the family evening was to explore the family members' interests for the content of the studies, studying methods and settings. Moreover, the aim was to introduce the families to the teachers and other students with their families. At the end of the evening, the family members were asked to tell their opinions on the event and its importance by a survey. The feedback received serves as a basis for similar events in the future.</p> <p>Based on the feedback, the family members seem to be interested in their youngsters' studies. It seemed that the most important issue of the family evening was to get to know the teachers. Moreover, it was noteworthy for the family members to get an overview of the people working with the students during one of their most important phases for development.</p> <p>The best time for a family evening appears to be at the beginning of the second period of the first studying year. The interest to participate in the event seems to be affected by the programme, the outlook of invitation, and the way of inviting. The programme and atmosphere of the evening play an important role in arising trust and respect among the family and the college. Knowing each other makes it easier to take contact in any kind of issues.</p> <p>Beside the family evening, other ways to be in contact with the families is to send them a report card after every studying period and to give them an access to the information system Vilma. In addition, the family members wished to get information about the events organized, although the teachers' current amount of work and its demands were acknowledged.</p>	
Key words: Student counselling, Cooperation between school and home, family evening, cooperation	
Other information	

Sisältö

1	Johdanto	1
2	Kodin ja koulun yhteistyö	3
3	Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymän suunnitelma kodin ja koulun yhteistyön toteuttamisesta.....	5
4	Yhteistyön tila Kalajoen ammattiopisto Artemassa	8
4.1	Kalajoen ammattiopisto Artema	8
4.2	Yhteistyön todellisuus Arteman matkailuosastolla	9
5	Toimintasuunnitelma koulun ja kodin yhteistyöstä Arteman matkailuosastolla	11
5.1	Toimenpiteet opintojen alkuvaiheessa	12
5.1.1	Kotiväenilta.....	13
5.1.2	Kotiväenillasta saadut kokemukset.....	15
5.2	Toimenpiteet opintojen edetessä.....	18
5.3	Toimenpiteet opintojen loppuvaiheessa.....	18
6	Pohdinta	19
7	Lähteet	23
8	Liitteet.....	24

1 Johdanto

Kalajoen ammattiopisto Artema sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla, ja se kuuluu Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymään, joka käsittää Arteman lisäksi seuraavat oppilaitokset: Nivalan, Haapajärven, Oulaisten ja Ylivieskan ammattiopistot sekä aikuiskoulutus- ja oppisopimuskeskus AIKUKAM ja Nivalan autokoulu. Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä on Oulun läänin eteläosan merkittävä ammatillisen koulutuksen toimija ja aluekehittäjä. Koulutuskuntayhtymä on Pohjois-Pohjanmaan suurimpia.

Ammatillisten oppilaitosten suosio ja arvostus toisen asteen koulutuksena kasvaa vuosi vuodelta. Syitä tähän ovat hyvät jatko-opintomahdollisuudet sekä positiiviset kokemukset työhön sijoittumisesta koulutuksen jälkeen. Vähäinen ei ole myöskään ammatillisen koulutuksen voimakkaat kehittämishankkeet, joiden avulla koulutus on saatu vastaamaan paremmin työelämän vaatimuksia vastaaviksi.

Ammatillisissa oppilaitoksissa, niin myös Artemassa, opintonsa aloittavat ovat pääsääntöisesti peruskoulun päättäneitä n. 15-vuotiaita nuoria, jotka ovat kaikin tavoin kehityskaarensa eräässä merkittävimmistä vaiheista. Varhaisuoruus, aikuiseksi kypsyminen, oman identiteetin löytäminen, itsenäistymispyrkimykset, irrottautuminen lapsuuden kodista ja uravalinta ovat asioita, jotka sijoittuvat juuri tähän elämänvaiheeseen. Siirtymävaihe perusasteelta ammatilliseen oppilaitokseen on iso muutos nuoren elämässä.

Opiskelu johtaa ammattiin ja opiskelumenetelmät ovat erilaiset ammatillisissa oppilaitoksissa, jossa korostetaan oppimaan ohjaamista sekä itsenäistä tiedonhankintaa ja prosessointia. Myös vastuu opiskelusta ja opintojen etenemisestä on pääsääntöisesti opiskelijalla itsellään. Kaiken tämän lisäksi joutuvat koetukselle elämänhallintataidot, kun opiskelija muuttaa ensimmäistä kertaa pois kotoa asumaan vieraalle paikkakunnalle, asuntolaan asumaan.

Tässä nuoren kehitysvaiheessa kodin vaikutus voi olla vähäistä molemmista osapuolista johtuen. Kotijoukot eivät enää koostu peruserheestä äiti, isä ja mahdollisista sisaruksista, vaan nuoren kodissa saattaa asua henkilöitä monista eri perheistä. Samoin nuoren ”koti” voi olla molempien biologisten vanhempien luona nuoren rampatessa vanhempiensa kotien välillä. Myös vanhempien kiinnostus kotoa poismuuttavaan nuoreen voi vähetä omien

töiden ja ihmissuhdeongelmien keskellä. Saatetaan olla jopa tyytyväisiä siitä, että saadaan nuori pois kotinurkista ja ”joku muu pitää huolen”. Kasvattaminen on kuitenkin sekä kotien että koulujen velvollisuus, ensisijaisen vastuun ollessa vanhemmilla.

Sekä työelämää että vapaa-aikaa koskevat yhteiskunnalliset muutokset ovat jatkuvia, nopeita ja yksilöllisyydelle sekä tilaa että vastuuta jakavia. Nuoret elävät maailmassa, jossa individualismi ja henkilökohtaiset tavoitteet, yksilölliset ratkaisut ja mieltymykset ovat korostetusti esillä ja jossa korostuu ajatus ”jokainen on oman onnensa seppä”. Työelämän osaamisvaatimukset kasvavat koko ajan, toisaalta kuitenkin epävarmuus työpaikkojen säilymisestä, pätkätyöt, sesonkityöt ja työnkuvan epämääräisyys luovat suuria haasteita yksilön uralla etenemisessä ja uraa koskevissa valinnoissa.

On selvää, että nuori tarvitsee monenlaista ja monien tahojen tukea sekä henkilökohtaisessa kasvussa ja kehityksessä että uravalinnoissaan ja -kehityksessään ja oppilaitoksesta saatu tuki ovat nuoren kannalta keskeisessä asemassa. Siksi näiden välille tulee luoda toimintamalleja, jotka mahdollistavat, helpottavat ja motivoivat molemmat tahot kaikenlaiseen opiskelijaa tukevaan yhteistyöhön.

Laissa toisen asteen ammatillisten oppilaitosten velvollisuudesta sanotaan, että koulutuksen järjestäjän on oltava aloitteellinen myönteisen yhteistyön käynnistämiseksi. Saman lakitekstin mukaan yhteistyö tulee järjestää niin, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta ja edistää opiskelua. Opiskelijan tulee myös saada tukea terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia koskevissa asioissa.

Tämän työn tavoitteena on koulun ja kodin yhteistyön kehittäminen Kalajoen ammattiopisto Arteman matkailuosastolla. Keskeistä yhteistyön kehittämisessä on erilaisten *yhteydenpitotoimenpiteiden* suunnittelu ja käytännön toteutus. Kaikenlaisissa asioissa yhteydenottoa helpottaa, jos osapuolet tuntevat toisensa, tuli yhteydenotto sitten kotoa oppilaitokseen tai oppilaitoksesta kotiin. Siksi tämän työn tavoitteita onkin suotuisan ilmapiirin luominen koko opintojen ajalla tapahtuvalle yhteistyölle sekä pohjan luominen opiskelijan opiskelua ja kasvua tukevalle yhteisölliselle toiminnalle koulun ja kodin välillä.

2 Kodin ja koulun yhteistyö

Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteisiin on jo voimassa olevaan lakiin (L479/2003) kohtaan 5.6 ”Kodin ja koulun yhteistyö” säädetty seuraavaa:

” Sen lisäksi, mitä laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 479/2003) on säädetty, tulee kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämisessä noudattaa seuraavaa:

Nuorille järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tulee olla *aloitteellinen* myönteisen yhteistyön käynnistämässä ja ylläpitämässä opiskelijan vanhempien tai huoltajien kanssa.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö tulee järjestää niin, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta, edistää opiskelua sekä mahdollistaa opiskelijalle tuen saannin opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia koskevissa asioissa.

Erityistä tukea tarvitsevien ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden elämänhallinnan ja opiskelun tukeminen tulee ottaa huomioon”

Lisäksi laissa määrätään, että opetussuunnitelman koulun ja kodin yhteistyötä koskeva osa on suunniteltava yhteistyössä sen kunnan sosiaali- ja terveyshuollon viranomaisten kanssa, jossa oppilaitos sijaitsee. (L479/2003). Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa (Matkailualan perustutkinto 2000, 76) määrätään oppilaitokset tekemään opiskelijoiden kotien kanssa yhteistyötä, jotta opinto-ohjaus olisi onnistunutta.

Oppaassa ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja oppilaitoksille (Hätönen 2006, 51) viitataan opetushallituksen määräykseen 28/11/2004 kodin ja koulun yhteistyön toteutuksesta seuraavaa:

” Nuorille järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen tulee olla *aloitteellinen* myönteisen yhteistyön käynnistämässä opiskelijan vanhempien tai huoltajien kanssa.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö tulee järjestää niin, että se vahvistaa opiskelijan itsenäisyyttä ja vastuullisuutta, edistää opiskelua sekä mahdollistaa opiskelijalle tuen saannin opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia koskevissa asioissa.

Erityistä tukea tarvitsevien ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden tukeminen tulee ottaa huomioon.”

Edellisessä määräyksessä käy selkeästi ilmi sekä oppilaitoksen *aloitevastuu* että *myönteinen* yhteistyö. Käytännössä usein on niin, että yhteys kotijoukkoihin otetaan sitten, kun tapahtuu jotain ikävää. Koulutuksen järjestäjän tulee Hätösen (2006, 51) mukaan arvioida ja päättää

1. Mitä asioita sisällytetään kodin ja oppilaitoksen väliseen yhteistyösuunnitelmaan?
2. Kuka osallistuu yhteistyösuunnitelman laatimiseen?
3. Mitä yhteistyömuotoja kodin ja oppilaitoksen kesken toteutetaan?

Hätönen (emt, 51) toteaa, että yhteistyö on tarpeellista alle 18-vuotiaiden kanssa, jotta toimitaan yhteisten tavoitteiden suuntaisesti sekä kotona että koulussa. Yhteydenpitoa voi Hätösen mukaan (emt, 51) olla mm. yhteydenpito kotiin, vanhempainillat ja erilaiset yhteiset tilaisuudet. Ammatillisen koulutuksen aikana opiskelijalle tulee tiedottaa koulutuksen tavoitteista ja järjestämistavoista, ohjauksen ja opiskelijahuollon toteutuksesta sekä eri hallinnonalojen palveluista, paikallisista tukiverkostoista ja muista opiskeluun liittyvistä asioista.

Laissa korostuu selvästi oppilaitosten aktiivinen ote ja myönteisyys eli oppilaitosten ja niiden edustajien tulee olla *aloitteellisia myönteisen* yhteistyön käynnistämässä ja ylläpitämisessä. Yleistä kuitenkin on, että yhteys koteihin ja huoltajiin otetaan silloin, kun on tapahtunut jotain ikävää. Kuinka paljon tämä marssijärjestys vaikuttaa vanhempien asenteisiin opettajia ja oppilaitoksia kohtaan?

Laissa määritellään myös, että opetussuunnitelman koulun ja kodin yhteistyötä koskeva osuus kytkeytyy tiiviisti opiskelijahuollon järjestämisen suunnitelmaan. Laissa ammatillisesta koulutuksesta (L479/2003, 28 §, 37a §) on opiskelijahuollosta säädetty seuraavasti:

Opiskelijahuollon tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön hyvinvointia ja viihtyisyyttä.

Tavoitteena on tukea opiskelijaa sekä säilyttää oppilaitosyhteisön toimintakyky fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta sekä hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa.

Opiskelijahuollon tulee edistää oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä ehkäistä koulutuksen keskeytymistä.

Oppilaitoksen tehtävänä on lain (L 479/2003) mukaan vahvistaa opiskelijan *itsenäistymistä*, mutta myös edistää opiskelijan *vastuullisuutta* omasta opiskelusta ja elämästä. Lisäksi oppilaitoksen tehtävänä on edistää opiskelijan *opiskelun etenemistä*.

Lisäksi oppilaitoksen tulee huolehtia siitä, että opiskelija saa tukea terveyttä, turvallisuutta sekä hyvinvointia koskevissa ongelmissa ja tarpeissa. Erityistä tukea tarvitsevat ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opiskelijoiden tukeminen on huomioitava. Tässä laki ei tarkemmin määrittele, kuinka tuo tuen antaminen tapahtuu, mutta edellyttää sen huomioimista ja silloin se täytyy myös kirjata opetussuunnitelmaan. (L479/2003.)

Opetusalan eettinen neuvottelukunta on ottanut kantaa uudistetun opetustoimen lainsäädäntöön kodin ja koulun yhteistyöstä artikkelilla ”Kodin ja koulun yhteistyö kuuluu opettajan ammattietiikkaan”. Neuvottelukunnan mielestä yhteistyöhön kuuluvat mm. keskustelut lapsen kasvusta ja kehityksestä, oppimisen ohjaamisesta ja oppilaan arvioinnista. Luottamuksen rakentaminen huoltajien ja oppilaitoksen edustajien välillä on ensiarvoisen tärkeää, jotta tehtävissä voidaan onnistua. Neuvottelukunnan mielestä yhteistyötä tarvitaan myös eri nivelvaiheissa, ja jopa oppilaitosten kehittämisessä. (Opetusalan eettinen neuvottelukunta, 2007.) Neuvottelukunnan viesti on yhdensuuntainen lain kanssa; opettajien tehtävänä on luoda yhteistyölle otollinen ilmapiiri.

3 Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymän suunnitelma kodin ja koulun yhteistyön toteuttamisesta

Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymän (jatkossa KAM) opetussuunnitelman yhteiseen osaan on kirjattu suunnitelma kodin ja koulun yhteistyön toteuttamisesta. Suunnitelma jaotellaan aiheiltaan ja sisällöltään etenemisjärjestykseen eli

1. opintoja edeltävään vaiheeseen
2. opiskelijavalintaan
3. opintojen alkuvaiheeseen
4. opintojen etenemisvaiheeseen sekä
5. opintojen päätösvaiheeseen

Kaikkiin edellä mainittuihin ajankohtiin on kirjattu yhteiset toimintaohjeet, joita noudatetaan kaikissa koulutuskuntayhtymään kuuluvissa oppilaitoksissa. (KAM 2006, 16–17).

Yhteistyö kotien kanssa aloitetaan linjausten mukaan yläasteiden kautta siinä vaiheessa, kun opiskelijat alkavat tehdä valintoja koulutusaloista ja oppilaitoksista, joihin hakevat opiskelemaan. Yhdeksännen luokan oppilaille ja samalla heidän koteihinsa annetaan Kalajoen koulutuskuntayhtymän *opintotarjontaopas*. Tämä toteutuu siten, että opintotarjontaopas jaetaan opinto-ohjaajille, jotka sitten antavat ne edelleen oppilaille. (KAM 2006, 16.)

Toimintaohjeiden mukaan syys - lokakuussa aloitetaan myös ns. *oppilaitoskierrokset*. Ammattiopistojen edustajat käyvät tiedottamassa peruskouluilla oppilaitosten koulutustarjonnasta, ammatillisesta koulutuksesta sekä mahdollisuudesta suorittaa samanaikaisesti sekä ammatillinen perustutkinto että ylioppilastutkinto. Tietoiskukäynnit jatkuvat hakuvuoden tammikuulle saakka. Nämä tietoiskut kohdistuvat ensisijaisesti peruskoulun päättävään luokkaan ja heidän vanhempiansa. (KAM 2006, 16.)

Oppilaitos lähettää valituille hyväksymiskirjeen, jossa on informaatiota opiskelusta. Tämän lisäksi suunnitelman mukaan tavoitteena on, että ammattiopistojen opinto-ohjaajat a) opastavat opiskelijaa henkilökohtaisesti opintososiaalisissa asioissa b) auttavat opiskeluaikaisen asumisen järjestämisessä sekä c) keskustelevat opiskelijan ja vanhempien kanssa opiskelijan uudesta elämänvaiheesta. Kohta c korostuu etenkin silloin, kun alaikäinen nuori muuttaa pois kotoa. Nuorta pyritään tukemaan yhteistyössä kotien kanssa neuvonnalla ja ohjauksella. Erityso opiskelijoiden kohdalla tehdään yhteistyötä kotien kanssa myös valintatilanteessa oikeiden opiskelijavalintojen aikaansaamiseksi. (KAM 2006, 16.)

Opintojen alkuvaiheessa KAMin yhteinen opetussuunnitelma sisältää vanhempainiltojen tai kotiväeniltojen järjestämisen eri ammattiopistoissa pian opintojen aloittamisen jälkeen eli elo-syyskuussa. Iltatapahtuma suunnataan ensisijaisesti aloittavien ryhmien kotiväelle, vanhemmille, huoltajille ja sisaruksillekin. Iltojen sisältönä on oppilaitoksen paitsi henkilökunnan esittely, myös opintojen esittely. Lisäksi tilaisuuden teemoja ovat informointi opiskelujen etenemisestä seuraamisesta ja arvioinneista sekä opiskelijan ja

oppilaitoksen oikeuksista ja velvollisuuksista. Illassa kerrotaan myös, miten ongelmatilanteissa menetellään.(KAM 2006, 16.)

Suunnitelmassa on sovittu, että oppilaitoksissa tehdään kaikille aloittaville terveystarkastukset. Jos niissä havaitaan jotain ammatinvalintaan vaikuttavia asioita, otetaan yhteys koteihin/huoltajiin. KAMin suunnitelman mukaan ammattiopiston edustajia osallistuu myös perhe- ja huoltoneuvotteluihin, jos niillä on välitöntä vaikutusta opiskelijan koulunkäyntiin. (KAM 2006, 16.)

Yhteistyön muoto on suunnitelmassa kirjattu kohtaan opintojen alkuvaihe. Yhteyttä huoltajiin ja koteihin voidaan ottaa puhelimitse tai sähköpostitse tai siten, että kotijoukot kutsutaan oppilaitokseen. Oppilaitoksesta koteihin tapahtuvien yhteydenottojen määrää on kuvattu sanalla *tarvittaessa*. Kodeista voidaan suunnitelman mukaan ottaa yhteyttä oppilaitokseen milloin tahansa. (KAM 2006, 16.)

Opintojen etenemisvaiheen keskeisintä yhteistyötä on arvioinnista tiedottaminen. KAMin kodin ja koulun yhteistyön toteuttamissuunnitelman mukaan opiskelijalle annetaan säännöllisesti opintosuoritusote, johon on merkitty opiskelijan senhetkinen arviointitilanne sekä hylätyt ja hyväksytyt opintojaksot arvosanoineen. Suunnitelmassa ei ole määritelty, kuinka usein ja montako opintosuoritusotetta tulostetaan. Suunnitelmassa ei myöskään ilmene se, miten huoltajat saavat opintosuoritusotteen tietoonsa. (KAM 2006, 16.)

Kodin ja oppilaitoksen välillä käynnistetään yhteistyö, jos on nähtävissä, että opiskelijan opintomenestys ei etene jostain syystä. Näitä syitä voivat olla esimerkiksi epämääräiset, runsaat poissaolot. Tämän aiheen vaatimassa yhteistyössä ovat mukana tarpeen mukaan ryhmänohjaajat, kuraattorit, opinto-ohjaajat ja terveydenhuoltohenkilökunta. Tarpeen mukaan erilaiset yhteistyömuodot jatkuvat koko opintojen ajan. Erityisen tiivistä yhteistyötä kotien ja oppilaitosten välillä on silloin, kun kyseessä on alaikäinen ja/tai erityistä tukea tarvitseva opiskelija.(KAM 2006, 17.)

4 Yhteistyön tila Kalajoen ammattiopisto Artemassa

4.1 Kalajoen ammattiopisto Artema

Kalajoen ammattiopisto Artemassa on mahdollista suorittaa perustutkinnot sekä käsi- ja taideteollisuusalan että matkailun koulutusohjelmissa. Opiskelijamäärä on tällä hetkellä 262 (Tilastointi 20.9.2008). Matkailun koulutusohjelmasta valmistuu joko matkailupalvelujen tuottajia tai matkailuvirkailijoita. Matkailukoulutusta on tarjottu oppilaitoksessa vuodesta 1999 alkaen. Kalajoen ammattiopisto Artema (silloinen Kalajoen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos) oli mukana yhtenä pilottioppilaitoksena, kun Suomessa aloitettiin matkailun perustutkintoon johtava koulutus.

Matkailukoulutukseen osallistuvat opiskelijat ovat yhä enenevässä määrin suoraan peruskoulusta tulevia opiskelijoita. Tosin edelleen joukossa on vuosittain joko ylioppilastutkinnon tai muun tutkinnon suorittaneita hakijoita. Aikaisemmista tutkinnoista riippumatta kaikki ovat *ammattillisissa* opinnoissa samassa ryhmässä, mutta aikaisemman tutkinnon suorittaneet valmistuvat 2,5 vuodessa ja peruskoulupohjaiset 3 vuodessa. Syksyllä 2008 matkailua opiskelee yhteensä 41 opiskelijaa (Tilastointi 20.9.2008). Kahden tutkinnon suorittajia on kaikkiaan viisi. Suuntautumisopinnoissa noin 2/3 osa opiskelee matkailuvirkailijoiksi ja loput matkailupalvelujen tuottajiksi.

Matkailun koulutusohjelmassa opiskelevat tulevat ympäri Suomen, joskin suurin osa on n. 100 kilometrin säteeltä Kalajoelta pohjoiseen, etelään ja itään. Koska matkailuopiskelijat tulevat kauempaa, he useimmiten asuvat oppilaitoksen asuntoloissa. Asuntolan valvonta on järjestetty siten, että oppilaitoksen yhteydessä sijaitsevaan kaksioon majoittuva opettaja toimii asuntolanvalvojana ja saa sitä vastaan vuokrata edullisemmin asuntoa. Valvonta on lähinnä muodollisuus kuin systemaattinen ja ohjeistettu jatkuva toiminto. Lisäksi kerran viikossa kaksi henkilökunnan jäsentä mukanaan opiskelijoiden edustaja suorittavat asuntolan tarkastuksen. Huomiota kiinnitetään huoneiden ja yhteisten tilojen siisteyteen. Samalla käy ilmi, onko kyseisenä päivänä joku jäänyt väsymyksen, sairauden tai muun syyn vuoksi nukkumaan. Tarvittaessa käydään myös ylimääräisiä kertoja.

4.2 Yhteistyön todellisuus Arteman matkailuosastolla

Koulutuskuntayhtymän yhteisesti sovitut strategiat ja tavoitteet yhteistyöstä kotien kanssa toteutuvat joissakin kohdin suunnitelmien puitteissa. Esimerkiksi koulutustarjonnasta tiedotetaan oppilaille ja heidän huoltajilleen oppilaitosten (yläkoulujen) vanhempien illoissa. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että vanhempien osallistuminen on vähäistä. Onko syynä kiinnostuksen puute, sopimaton ajankohta vai ehkä se, että huoltajat eivät ole saaneet tietoa illasta ja sen luonteesta?

Oikealla uravalinnalla on keskeinen rooli esimerkiksi opiskeluun sitoutumisessa ja motivaatiossa. Uravalinnan merkitys ei siis ole vähäinen. Paljonko uravalintaa on pohdittu yhdessä huoltajien kanssa? Keskusteluissa opiskelijoiden ja heidän vanhempiensa kanssa on käynyt ilmi, että tätä tapahtuu suhteellisen vähän. Vallalla oleva individualismin korostuminen ja varhaiseen itsenäistymiseen kannustaminen vaikuttavat ehkä jopa siten, että vanhemmat eivät edes halua puuttua lastensa valintoihin. Tärkeä vaihe koko opiskelun onnistumisen kannalta on etenkin opiskelun *alku*, jolloin tapahtuu kiinnittyminen oppilaitokseen, oppimisympäristöön sekä opintoihin.

Opiskelijavalinnasta tiedotetaan valituille kirjeitse. Kirjeen mukana lähetetään lomake, jonka valittu palauttaa oppilaitokseen tiettyyn päivämäärään mennessä ja samalla vahvistaa ottavansa opiskelupaikan vastaan. Samalla lomakkeella opiskelija ilmoittaa, haluaako asuntolapaikan. Tähän mennessä vain opiskelijalle itselleen lähetetään tieto valinnasta ja jää opiskelijan itsensä vastuulle, näyttääkö ja keskusteleeko hän huoltajiensa kanssa niistä asioista, joista opiskelemaan tulevaa informoidaan.

Vähän ennen opintojen alkua opiskelijalle lähetetään tarkempaa informaatiota opiskelusta, asumisesta, paikkakunnasta sekä opintososiaalisista eduista ja niiden hakemisesta. Tämäkin posti lähetetään ainoastaan opiskelijan nimellä. Suunnitelmassa mainittu huoltajienkin informointi jää käytännössä opiskelijan tehtäväksi ja vastuulle.

Opintokorttiotteet Arteman opiskelijat saavat jouluna ja keväällä lukuvuoden päätyttyä. Opintokorttote annetaan opiskelijalle ilman, että siihen vaaditaan huoltajan allekirjoitus. Kuinka moni opiskelija näyttää opintokorttiotteen kotona? Ymmärtävätkö huoltajat

opintokortin sisällön ja tietävätkö he tarpeeksi opinnoista, jaksoista, arvioinneista ja suorituksista, jotta voivat arvioida, ovatko opinnot edenneet normaalisti?

Strategiassa painotetaan yhteistyön tärkeyttä erityisesti tilanteessa, jossa nuori muuttaa pois kotoa. Käsitykseni mukaan yhteistyö perustuu paljolti siihen, miten vanhemmat ovat yhteydessä oppilaitokseen, eikä niin, että esim. asumisjärjestelyistä oppilasasuntolassa oltaisiin huoltajiin yhteydessä koulusta käsin. Aktiivinen ja systemaattinen yhteydenpito, puhumattakaan yhteistyö ei toteudu.

Puuttuminen poissaoloihin ja sen tiimoilta yhteys vanhempiin on tällä hetkellä yleisin syy ja tilanne, jolloin Artemasta todella otetaan yhteyttä kotiin. Uskon, että tämä harvoin herättää huoltajissa positiivisia tuntemuksia oppilaitosta ja sen edustajia kohtaan. Arteman etuna on oppilaitoksen pienuus, jossa matkailuopiskelijoitakin on keskimäärin vain 45. Samat opettajat opettavat useita eri aineita, jolloin opiskelijoiden tunteminen ja heihin lähemmin tutustuminen on helpompaa kuin isoissa oppilaitoksissa. Seuraaminen ja asioihin puuttuminen nopeasti on mahdollista.

Käytännössä yhteistyötä kotien kanssa tehdään kaikesta huolimatta erittäin vähän, yhteydenotot positiivisissa asioissakin ovat vähäisiä, jopa olemattomia. KAMin yhteisesti sovitussa suunnitelmassa on monia yhteistyömuotoja kirjattu jopa konkreettisina toimenpiteinä, mutta suunnitelmasta ei käy ilmi, kuka mitäkin asiaa hoitaa. Siksi on tärkeää selvittää ja luoda toimintamalli, josta ilmenee mitä tehdään, milloin tehdään ja kuka tekee.

Suunnitelmassa mainittuja toteutumia koulun ja kodin yhteistyöstä on esimerkiksi puuttuminen poissaoloihin. Jos opiskelijalle alkaa kertyä jo ensimmäisten viikkojen aikana poissaoloja, otetaan yhteys huoltajiin. Tässä vaiheessa huoltajia informoidaan myös poissaolokäytänteistä. Artemassa on käytössä tietojärjestelmä Vilma, jonne merkitään opiskelijan opiskeluun liittyvää tietoa. Opiskelijan on mahdollista seurata Vilmasta opintosuorituksiaan sekä poissaolotilastojaan sekä tulostaa opintokorttiotteensa milloin tahansa oppilaitoksen koneilta. Myös huoltajilla on mahdollisuus seurata nuorten opintojen etenemistä sekä poissaolotilastoja Vilmasta, mutta toistaiseksi ainoastaan oppilaitoksen koneilta ja opiskelijan tunnuksilla.

Suunnitelmassakin mainittu vanhempainilta tai kotiväenilta – kumpaa nimeä sitten käytetäänkään - toteutetaan Artemassa vain satunnaisesti ja ainoastaan muutamalla osastolla. Myös koko oppilaitosta koskeva yhteinen toimintamalli puuttuu. Arteman matkailuosaston vanhempainilta on korvattu avoimien ovien päivillä, jotka järjestetään tammi-helmikuun vaihteessa. Silloin huoltajilla ja kotijoukoilla on mahdollisuus tavata ja keskustella matkailuosaston opettajien kanssa, tutustua työnäytöksiin, opetukseen, opetustiloihin ja laitteisiin. Tilaa tutustumiselle ei ole ollut samalla tavalla kuin pienelle ryhmälle suunnatussa tapahtumassa. Huomattavaa on, että kutsu kotiväelle kulkeutuu myös tänne opiskelijoiden välityksellä. Tähän saakka kotiväen osallistuminen on ollut vähäistä.

Muita yhteydenottoja ovat lupa-anomukset opintomatkoille tai valokuvan käyttöoikeudet, joihin alle 18-vuotiaiden huoltajilta pitää saada lupa. Nämä yhteydenotot ovat myös satunnaisia.

5 Toimintasuunnitelma koulun ja kodin yhteistyöstä Arteman matkailuosastolla

Yhteistyö ja sen aloitteen tuleminen oppilaitoksesta on kirjattu lakiin, joten sitä on siksikin kehitettävä. Tavoitteet nuoren kehitymiselle sekä henkilökohtaisessa kasvussa ja kehityksessä että uralla etenemisessä ovat varmasti samat sekä opiskelijalla itsellään että hänen huoltajillaan ja opettajilla. Tavoitteisiin pääsemisessä nuoret tarvitsevat tukea sekä vanhemmiltaan että opettajiltaan. Jotta yhteistyö onnistuisi, on vanhempien ja opettajien välille synnyttävä keskinäinen luottamus myös kasvatuskumppaneina.

KAMin suunnitelmassa määritetyt toimenpiteet eivät käytännössä ole toteutuneet tai tuottaneet sellaista lopputulosta, mitä suunnitelman mukaan on tavoiteltu. Yhteydenpito ei ole toteutunut koko laajuudessa suunnitellulla tavalla. Valitettavasti yhteyttä on otettu ja yhteistyö käynnistynyt vasta sitten, kun on tapahtunut jotain ikävää, esim. opiskelijalla on runsaasti selvittämättömiä poissaoloja. Kuten edellisessä luvussa mainittiin, osasyynä on mahdollisesti se, että suunnitelmassa ei ole määritelty tehtävänjakoa.

Yhteistyön toteutuksessa on huomioitava myös, että opettajien tai muun henkilökunnan työmäärä ei saisi lisääntyä, koska tehtävään ei ole resurssia nykyistä enempää.

Toimintamallin luominen ja työnjako mahdollisesti ja toivottavasti sekä vähentävät että

helpottavat koko opiskeluaikaan sijoittuvaa opiskelijan ohjaus- ja tukityötä. Tämä koskee sekä yksittäisen opettajan, ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan, ehkä myös huoltajien työtä.

Koska yhteydenpito koteihin ja yhteistyö huoltajien kanssa on vielä mitätöntä ja hajanaista, on tämän työn tavoitteena edistää yhteistyötä pienin askelin ja tehdä toimintasuunnitelma lähinnä matkailuosastolle. Lisäksi tässä työssä yhteydenpitotoimenpiteet rajataan ajallisesti tehtäviin

- A) opintojen alkuvaiheessa
- B) opintojen edetessä ja
- C) opintojen loppuvaiheessa.

Pääpaino tässä työssä ja suunnitelmassa on opintojen alku- ja etenemisvaiheissa. Työn keskeisimpiä käytännön toimenpiteitä on opintojen alkuvaiheeseen liittyvän kotiväenillan järjestäminen, joka loisi pohjan kaikenlaiselle opintojen eri vaiheissa tapahtuvalle yhteistyölle. Kotiväenilta järjestetään yhteisenä projektina opiskelijoiden kanssa, ja siitä saadun palautteen perusteella tehdään toimenpide-ehdotuksia sekä kotiväenillan järjestämiseksi että muuhun yhteistyöhön. Tavoitteena on mahdollisimman hyvän ilmapiirin luominen, jotta kynnys yhteydenottoihin molemmista suunnista olisi matala.

5.1 Toimenpiteet opintojen alkuvaiheessa

Vanhempien, huoltajien ja kotijoukkojen tuki ja osallistuminen nuoren koulutusta koskeviin asioihin tulee ottaa huomioon jo opintojen alkuvaiheessa, mieluiten jo hakuvaiheessa. Opintojen alkuvaiheen yhteydenpitoon liittyviä toimenpiteitä jatkossa ovat huoltajille lähetettävä *kirje*, jossa tiedustellaan heidän kiinnostustaan ja toiveitaan yhteydenpitotavoista sekä asioista, joista he haluaisivat saada tietoa.

Opintojen alkuvaiheeseen, viimeistään toiselle jaksolle sijoitetaan *kotiväenilta*, jonne kotijoukoille lähetetään henkilökohtainen kutsu. Kotiväen ilta järjestetään yhteisenä projektina ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoiden kanssa. Kotiväen illan suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelijoilla on keskeinen rooli.

Lisäksi jokaisen jakson jälkeen opiskelijoiden huoltajille lähetetään *opintokorttiote*, jonka he allekirjoituksella palautettuna lähettävät oppilaitokselle. Jos huoltajilta saadaan

vastauksena ensimmäiseen kirjeeseen tieto, että he haluavat informaatiota myös poikkeuksellisista tuntijärjestelyistä ja vanhemmilla on käytössä sähköpostiosite, laitetaan tiedotteet ko. asioista koteihin sähköpostitse.

5.1.1 Kotiväenilta

Artemassa toteutetaan kuuden jakson opiskelusuunnitelmaa. Koulun ja kodin yhteistyötä koskevassa suunnitelmassa on sovittu, että kotiväenilta järjestetään toisen jakson alkuvaiheessa, jolloin opiskelijat ovat jo ”kotiutuneet” oppilaitokseen. Toiset opiskelijat, opettajat ja muu henkilökunta ovat tulleet tutuksi. Lisäksi on saatu kokemusta, miten opiskelu on alkanut sujua. Ensimmäisen jakson suoritukset on merkitty opintokortteihin, samoin mahdolliset poissaolot. Myös mahdolliset epämääräiset poissaolot alkavat kerääntyä yleensä heti ensimmäisen jakson aikana.

Kotiväen illan teemoja voivat olla:

- **Tutustuminen opiskeluympäristöön; tiloihin, laitteisiin ja ohjelmiin**
- **Tutustuminen opettajiin, tutoreihin sekä opiskelijoihin**
- **Perehdyttäminen opiskeluun ja muihin käytänteisiin(myös mukavan toiminnan merkeissä) opiskelijoiden johdolla**
- **Vilmasta tiedottaminen ja koneilla kokeilu, tunnusten antaminen**
- **Työssäoppiminen - käytänteet ja kokemukset**
- **Mukavaa yhdessäoloa**

Kotiväenilta suunnitellaan ja toteutetaan matkailuosaston yhteisenä projektina.

Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat suunnittelevat illan ohjelmarungon ja tekevät kutsun (liite 1). Kutsu lähetetään maapostina suoraan opiskelijoiden kotiväelle. Kutsussa on illan ohjelma pääpiirteissään sekä tilaisuuden aloitus- ja lopetusaika. Osallistumisesta pyydetään ilmoittamaan tiettyyn päivään mennessä. Näin saadaan jo etukäteen tietää, kuinka paljon osallistujia on tulossa, jolloin voidaan järjestää tarjoilut ja varata sopivan kokoiset tilat yhteistä aloitusta varten.

Toisen vuosikurssin opiskelijat vastaavat tarjoilusta. He leipovat tarjottavat itse ja saavat veloittaa oppilaitokselta tietyn, etukäteen sovitun summan henkilöä kohti. Saatu tulo käytetään kolmantena vuonna ulkomaille suuntautuvaan opintomatkaan. Itse tarjoiluun ja

tilojen, pöytien ja astioiden järjestelemiseen sekä somistukseen osallistuvat myös ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat.

Kaikki opiskelijat osallistuvat ohjelman (liite 2) lopulliseen suunnitteluun, sisältöihin ja toteutukseen. Tärkeää on, että jokaisella on oma tehtävänsä ja siitä vastuu. Myös yhdessä tekemistä tulee olla suunnittelu- ja toteutusvaiheessa. Illan ohjelman aiheista päätetään yhdessä opettajien ohjauksessa etukäteen ja sen mukaan tehdään työnjako. Lapsillekin järjestetään omaa ohjelmaa, jotta kenenkään ei tarvitse jäädä pois tilaisuudesta mahdollisesti lastenhoito-ongelmien vuoksi.

Tilaisuus aloitetaan kahvitarjoilulla, jonka jälkeen rehtori pitää pienen tervetulo- ja puheen sekä esittelee paikalla olevan henkilökunnan. Opinto-ohjaaja kertoo opintojen käytänteistä ja opintosuoritusten seuraamisesta. Tämän jälkeen matkailuosaston johtaja kertoo lyhyesti matkailuosastosta ja matkailuopinnoista yleisesti. Seuraavana vuorossa ovat tutor-opiskelijat, jotka esittelevät itsensä ja kertovat toiminnastansa. Konkreettisenä esimerkkinä tutorit vetävät pienen esittelykierron, jossa jokainen opiskelija kotijoukkoineen nousee seisomaan, kertoo nimensä, kotipaikkaantansa ja suhteensa opiskelijaan.

Esittelykierron jälkeen siirrytään matkailuosastolle, jossa on lapsille ohjattua toimintaa, ja aikuiset voivat kiertää eri pisteissä kiinnostuksensa mukaan. Pisteissä on opintojen esittelyä erilaisin menetelmin, opiskelijoiden kertomana ja työnäytöksinä. Lisäksi opiskelijat kertovat kuvin ja sanoin mm. opintomatkoista, työssäoppimisesta sekä kotimaassa että ulkomailla. Esillä voi olla myös opinnäytetöiden raportteja ja kansioita opintomatkoista.

Ryhmänohjaaja opettaa vanhemmille Vilman käytön, josta he pääsevät seuramaan opiskelijoidensa opintojen etenemistä. Lisäksi opettajat tai ryhmänohjaaja kertoo työssäoppimiseen liittyvistä näytöistä. Tähän liittyen illassa voi olla mukana myös elinkeinoelämän edustaja, joka kertoo työvoimantarpeesta alalla, ja mitä työnantajat odottavat opiskelijoilta, jotka tulevat työssäoppimaan.

Palautetta ja kehittämissideoita varten suunnitellaan kyselylomake (liite 3). Lomakkeella kysytään mm. kotiväenillan tarpeellisuutta sekä ajankohdan sopivuutta tilaisuudelle.

Lisäksi lomakkeella kartoitetaan asioita, jotka ovat huoltajille tärkeitä kotiväen illan aiheiksi. Lomakkeella on myös tilaa huoltajien omille ajatuksille ja ehdotuksille.

Tavoitteena on yhdessä tekemisen avulla myös yhteisöllisyyden lisääminen ja sitä kautta koko opiskelun ajalle yhteydenottojen helpottuminen ja lisääntyminen. Ehkä se myös sitouttaa kotiväkeä ensisijaisesti opiskelijan, mutta myös opettajien työn tukemiseen. Huoltajat muodostavat usein käsityksen opettajista ainoastaan lapsiltansa saadun tiedon perusteella, minkälainen kuva tästä mahtaakaan muodostua?

5.1.2 Kotiväenillasta saadut kokemukset

Kotiväen ilta järjestettiin Arteman matkailuosastolla tiistaina 14.10.08. Tilaisuuteen osallistui 28 opiskelijan kotijoukoista 45 aikuista ja 12 lasta (5-13 v). Monista perheistä molemmat vanhemmat olivat mukana. Myös yksi isoäiti ja muutama kaveri osallistui tapahtumaan. Pohjaa järjestämiselle saatiin sekä koulutuskuntayhtymän yhteisesti sovituista strategioista ja ohjauksen toimenpidesuunnitelmasta. Myös muiden osastojen kokemuksista kuultiin.

Alun perin oli selvää, että haluttiin järjestää mahdollisimman kiinnostava ja tavanomaisesta poikkeava tilaisuus. Tilaisuuden tavoitteena toki oli samoja asioita kuin ”perinteisen” vanhempainillankin tavoitteena. Koska yhteisöllisyys on tällä hetkellä useiden huulilla, haluttiin järjestää ilta, johon osallistuvat myös opiskelijat.

Kyselylomake osoitettiin ainoastaan aikuisille kotijoukoille, joita oli kaikkiaan 45 henkilöä. Yhteensä 21 henkilöä eli 46,6 % osallistuneista täytti ja palautti kyselylomakkeen. Kaikkien vastaajien mielestä kotiväenillan järjestäminen on tarpeellista. Merkinä tilaisuuden tarpeellisuudesta oli myös suuri osallistumisprosentti. Kutsun muodolla, tyylillä, sisällöllä ja sillä, että se lähetettiin kotiväelle postitse, oli merkitystä. Samoin sillä, että opiskelijat olivat kirjoittaneet nimet ja osoitteet kirjekuoriin käsin. Joku opiskelijoista kertoi vanhempiansa sanoneen, että lähtisivät jo hauskan kutsun perusteella. Jos kutsu olisi ollut ”perinteiseen” vanhempainiltaan, he eivät olisi osallistuneet. Myös kotiväenillan ajankohta ensimmäisen vuoden toisen jakson alussa oli kaikkien vastanneiden mielestä sopiva ajankohta.

Kyselylomakkeella vastaajia pyydettiin listaamaan kolme mielestensä tärkeintä asiaa kotiväenillassa. Vastauksista kävi ilmi, että kaikkein tärkeintä olivat:

1. Opettajiin tutustuminen
2. Toisiin opiskelijoihin ja heidän perheisiinsä tutustuminen
3. Opintojen esittely (siis opiskelijoiden demot)
4. Työssäoppimisen kokemukset

Muita usein mainittuja tärkeitä asioita olivat opintomatkat, oppilaitokseen ja tiloihin tutustuminen, asuntolassa asumisesta kuuleminen, hyvä fiilis, mukava tunnelma, oppilaitokseen tutustuminen sekä poissaoloista ja niiden seuraamisesta tiedottaminen. Kommentteina tuli myös, että oli tärkeää kuulla koulun ilmapiiristä ja tavoista.

Terveisinä opettajille ja yleisesti terveisiä laittoivat vain muutamat. Viesti niissä kaikissa oli samantyyppinen: opettajien työtä ymmärtävät ja arvostavat huoltajat sekä yhteinen halu nuoren kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Vapaamuotoisissa terveisiä opettajille kodassa kävi ilmi myös huoltajien tuki ja hyväksyntä opettajien toimille kasvatuksellisissa kysymyksissä. Seuraavassa poimintoja terveisistä opettajille:

”olkaa samanlaisia rennon oloisia ja iloisia”

”jatkakaa samalla, ”äitimäisellä” linjalla”

”hyvää jatkoa ja voimia eteenpäin”

”kiitos ja hyvää syksyn jatkoa”

”jatkakaa saman malliin”

”opettajat mukavia ja asiallisia”

”tsemppiä!”

”kiitämme tavoitteellisuudesta, kurista ja yrityselämän vaatimusten tuntemuksesta”

Yleisimpiä terveisiä opettajille olivat kiitoksen sanat. Joissakin kyselylomakkeissa oli kohta ”terveiset opettajille” sekä ”muita terveisiä” jätetty tyhjäksi.

Muina terveisinä huoltajat kirjoittivat palautelomakkeeseen mm.

” teillä on vaativa työ nuorten, omaa alaansa ja aikuistumista etsivien parissa. toivomme teille viisautta ja voimia tehtävässänne”. Kiittäen (ja vanhempien allekirjoitukset)

Opiskelijoille kotiväenillan järjestäminen oli projektitehtävä, joka sisältyi opintoihin. He täyttivät oman lomakkeensa, jossa kertoivat omista tehtävistään kotiväenillassa: Lisäksi opiskelijat kuvailivat omaa toimintaansa ja onnistumistaan tehtävässään, ja kirjasivat ajatuksiaan koko tapahtuman onnistumisesta.

Opiskelijat kokivat illan järjestämisen haasteellisena, mielenkiintoisena ja hyvänä oppimismenetelmänä. Myös opiskelijat lähenivät toisiaan sekä omassa ryhmässään että toisen ryhmän opiskelijoiden kanssa. Yhteisöllisyyden kokeminen ja sen tuoma hyvä olo ja mieli heijastui vastauksista. Eräässäkin palautteessa oli teksti ”koimme olevamme yhtä suurta perhettä”. He myös oppivat sekä itsestänsä että muista. Lähes jokaisessa palautteessa kävi ilmi toive saada järjestää samanlainen tilaisuus uudestaan, ensi vuonna.

Jo vuoden 2007 lopulla esitettiin Arteman opettajille kysely koulun ja kodin yhteistyön kehittämisajatuksista. Myös niissä vastauksissa tuli esille vanhempainillan (vanhempainvartin) järjestäminen ja toive ehdotuksista ja esimerkeistä, miten ilta voitaisiin toteuttaa. Toisena tärkeänä asiana pidettiin huoltajille tiedottamista myös neutraaleissa asioissa, vaikka ryhmäsähköpostin muodossa. Myös Vilman käytön mahdollistaminen huoltajille, kotoakin käsin nousi esille ehdotuksissa.

Sekä runsas osallistujamäärä kotiväeniltaan että illasta saadut positiiviset palautteet osoittivat, että huoltajat ovat kiinnostuneita lastensa ja nuortensa opiskelusta sekä heidän kanssaan tekemisissä olevista ihmisistä. Kotiväenillassa käydyissä keskusteluissa tuli esille myös huoltajien kiinnostus saada tietoa opiskelun etenemisestä. Kaikilla ei suinkaan ollut tietoa eri mahdollisuuksista, joihin heillä on huoltajina oikeus. Tästä hyvänä esimerkkinä on tietojärjestelmä Vilman käyttö. Kotiväenillan järjestämisen tarpeellisuus opintojen alkuvaiheessa tuli selväksi, mutta myös muuta yhteydenpitoa tulee toteuttaa koko opintojen ajan.

5.2 Toimenpiteet opintojen edetessä

Artemassa on otettu käyttöön Vilma-järjestelmä, jonne opiskelijat pääsevät omilla tunnuksillaan katsomaan edistymistään. Artemassa opiskelijat saavat tunnukset, joilla he oppilaitoksessa pääsevät tiedostoon. Samoin pääsevät opiskelijoiden vanhemmat, mutta se edellyttää kahta asiaa; opiskelijan tunnuksilla menoa ja oppilaitokseen tuloa. Jatkossa Vilmaa tulee kehittää niin, että opiskelijat, mutta myös alaikäisten opiskelijoiden vanhemmat pääsevät Vilmaan kukin omilla tunnuksillaan ja mistä tahansa.

Vilman lisäksi vanhemmille olisi tiedotettava aktiivisesti opiskelijan opintojen etenemisestä siten, että joka jakson lopussa ryhmänohjaaja tulostaa opintokorttiotteen, jonka opiskelija palauttaa huoltajan allekirjoituksella varustettuna ryhmänohjaajalle ensimmäisen viikon sisällä seuraavan jakson aloittamisesta. Tämä edellyttää tosin opettajilta nopeaa toimimista, arviointien syöttämistä ja poissaolojen merkitsemistä järjestelmään. Ongelmana tässä on se, että kaikkia tuloksia edellisestä jaksosta ei ole vielä ehditty merkitä Vilmaan eikä edes voida antaa lopullista arvosanaa, jos saman opintokokonaisuuden opintoja jatkuu tulevissa jaksoissa.

Opintojen aikana ryhmänohjaaja laittaa sähköpostia huoltajille merkittävimmistä tapahtumista oppilaitoksessa. Asioiden tärkeydestä voi päättää ryhmänohjaaja.. Esimerkkinä tapahtumasta, josta tiedotetaan, voi olla vaikkapa tutustumismatkan tekeminen toiselle paikkakunnalle. Liitteeksi sähköpostiin voidaan laittaa päivän tai matkan ohjelma. Myös tiedottamistavan ja useuden päättää ryhmänohjaaja. Muut yhteydenotot ja tiedottamiset hoidetaan jatkossa, kuten tähänkin saakka on hoidettu.

5.3 Toimenpiteet opintojen loppuvaiheessa

Opintojen loppuvaiheessa suurin osa opiskelijoista on tehnyt oman valintansa joko jatko-opinnoista tai he ovat sijoittumassa työelämään. Pojat lähtevät yleensä asepalvelukseen joko pian tai välittömästi valmistumisensa jälkeen. Tässä vaiheessa en näe kovinkaan tarpeelliseksi tiivistä yhteyttä koteihin, mutta onnistuneen nivelvaiheen varmistamiseksi voisi myös tässä vaiheessa tiedottaa vanhemmille esimerkiksi jatko-opintomahdollisuuksista. Myös valmistumisjuhlaan kutsutaan huoltajat ja kotiväki.

Sellaisessa tilanteessa, jossa opiskelijalla itsellään ei ole valmiuksia hakeutua joko töihin tai jatko-opintoihin on tukiverkoston rooli ensiarvoisen tärkeä. Tämä myös silloin, kun kyseessä on vaikeasti työllistyvä (sosiaaliset, terveydelliset ym. sopeutumattomuus) syyt. Vanhempienkin on hyvä tietää opiskelijan käytössä olevista tukitoimista ja avusta. Tämä tuntuu etenkin matkailuopiskelijoiden kohdalla vieraalta ajatukselta. Alalle ei oikeastaan hakeudu sen tyyppisiä henkilöitä, vaan suurin osa on sosiaalisia ja ulospäin suuntautuneita. Psykkiset ja elämänhallintaan liittyvät ongelmat ovat silti selvästi nähtävissä myös matkailuopiskelijoiden keskuudessa.

6 Pohdinta

Tässä kehittämishankkeen ja raportin kirjoittamisprosessin aikana on tapahtunut asioita, jotka antavat yhä varmempaa ja vankempaa tukea kaikille sellaisille toimenpiteille, jotka tukevat opiskelijaa ammatillisessa kasvussa ja ennen kaikkea henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Kaikkia nuorten kanssa tekemisissä olevia henkilöitä kosketti Jokelan ja Kauhajoen tapahtumat. Osoittivat Pisa-tutkimukset mitä tahansa, on faktaa, että osa suomalaisista nuorista voi erittäin huonosti.

Nuorten pahoinvointiin on varmasti monenlaisia syitä ja tilanne, jossa olemme, on pitkän prosessin tulos. Suomessa korostuu yksilö ja yksilön päätäntävalta itseään koskevilla asioilla. Usein kuulee jopa kehuskeltavan sillä, että lapset ovat itsenäisiä ja pärjäävät ilman vanhempien läsnäoloa. Varhaista itsenäistymistä pidetään hyvänä asiana. Onko pärjääminen kuitenkin vain näennäistä? Mitä lapsen ja nuoren mielessä ja kehityksessä todella tapahtuu silloin, kun hänet jätetään sekä fyysisesti yksin että yksin tekemään itseään koskevia päätöksiä?

Myös perheissä tapahtuvat muutokset, kuten avioerot ja erilaiset perhemuodot, kotijoukkojen sosiaaliset ongelmat vaikuttavat lasten ja nuorten vointiin. Usein kuulee sanottavan, että lapset sopeutuvat helposti ja nopeasti. Onko se kuitenkaan lapsen todellista sopeutumista vai näennäistä sopeutumista pakosta, koska lapsellahan ei ole vaihtoehtoja. Lapsi on aina meidän aikuisten armoilla. Lapsen ja nuoren tarve kypsästä, kuuntelevasta, rajoja asettavasta ja hänet yksilönä huomiovasta vanhemmasta on suuri. toivottavasti tässä

kehittämishankkeessa kuvaillut ja ehdotetut toimenpiteet toteutuessaan antavat osaltaan nuorelle tunteen, että hänestä välitetään.

Lasten ja nuorten pahoinvointia ja siitä johtuvaa sairastelua tutkivat ja pohtivat tahot lähes poikkeuksetta mainitsevat *yhteisöllisyyden* puuttumisen suomalaisesta yhteiskunnasta. Lasten ja nuorten kanssa toimijat tekevät työtä erillään tiedottamatta lasta ja nuorta koskevista asioista muita nuorten kanssa tekemisissä olevia. Joissain asioissahan tiedottaminen ilman nuoren lupaa on jopa kiellettyä. Ongelmiin puututaan vasta sitten, kun jotain on jo tapahtunut; sammutetaan jo syttyneitä tulipaloja. Nyt peräänkuulutetaan *ennaltaehkäisevää* toimintaa ja yhdessä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi toimimista.

Mikään yksi toimenpide ei suinkaan tee ihmeitä, mutta jossain asiassa ja jonkun on tehtävä aloite konkreettisten toimenpiteiden toteuttamiseksi. Kuka ja ketkä vastaavat suunnitelmista ja lähtevät tekemään tekoja, pieniäkin? Tässä työssä esitetyt ja kokeillut toimenpiteet opintojen lopettamisen ja mahdollisen syrjäytymisen ehkäisijänä, opiskelijoiden hyvinvoinnin lisäämisessä, huoltajien sitouttamisessa, yhteydenottojen helpottamisessa myös kotoa käsin, toivottavasti auttavat edes vähän. Toivottavasti ne myös innostavat ja parantavat yhteyksien luomista kahden merkityksellisen tahon välillä, jotka ovat vastuussa nuorten elämästä ja siitä, mihin suuntaan nuoren kehitys – henkilökohtainen ja ammatillinen – alkaa kehittyä. Silloin ne kaikki ovat, ei vain tarpeellisia, vaan myös onnistuneita toimenpiteitä.

Kotiväenillasta saadut kokemukset osoittivat selvästi, että huoltajat ovat kiinnostuneita nuortensa opiskelusta. He haluavat saada tietoa nuortensa koskevista asioista. Lisäksi he ovat kiinnostuneita tapaamaan, näkemään ja tutustumaan henkilöihin, jotka ovat tekemisissä nuortensa kanssa, kuten tässä tapauksessa opettajat, mikä tuli erittäin selvästi esille kyselylomakkeen vastauksissa. Henkilökohtaisessa tapaamisessa ja vapamuotoisessa tilanteessa näkyy myös ”ihminen” opettajan roolin takaa. usein käsitys opettajista muodostuu huoltajille pelkästään lasten ja nuorten kertomana. Kuva saattaa jäädä yksipuoliseksi, jopa negatiiviseksi, koska opettaja vanhempien tapaan puuttuu myös nuoren kasvatukseen.

Se, miten huoltajia lähestytään, on ensiarvoisen tärkeää. Esimerkiksi kotiväenillan kutsun muodolla ja illan ohjelmalla on merkitystä. Vanhempienkin ajasta taistellaan ja kotiväenilta täytyy tavallaan ”myydä” huoltajille. Tästä kertoo erään opiskelijan vanhempien kommentti, että osallistuiivat jo mielenkiintoisen kutsun perusteella tilaisuuteen. Jos kutsussa olisi ollut otsikko ”vanhempainilta”, he eivät olisi osallistuneet. Tilaisuuden tunnelma tulee luoda mahdollisimman rennoksi, asioista tiedottaminen lyhyesti ja pääpainon tulee olla tutustumisella sekä ihmisiin että opintoihin.

Kutsu kotiväeniltaan tulee lähettää suoraan koteihin eikä opiskelijoiden välityksellä. Lisäksi mielenkiintoa lisää, kun kutsukirjeen nimet ja osoitteet on kirjoitettu käsin, mikä sopii erinomaisesti opiskelijoiden tehtäväksi projektissa. Opiskelijat itse innostuivat ja innostivat huoltajiaan osallistumaan iltaan.

Yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta lisäsi sekä opiskelijoiden että huoltajien, toki myös opettajien mielestä se, että tilaisuus suunniteltiin ja toteutettiin yhteisenä hankkeena.. Koska illan suunnittelu ja toteutus on sisällytetty opintoihin, ei kukaan kokenut ongelmana, vaikka tilaisuus oli normaalin kouluajan ulkopuolella. Opiskelijoille hanke oli oivallinen oppimisprosessi käytännön tehtävissä. Erilaisten tapahtumien järjestäminen kuuluu luonnollisena osana matkailualalla työskentelevien tehtäviin.

Kun kotiväenillassa on tutustuttu, on helppoa opintojen edetessä ottaa ja pitää yhteyttä (molempiin suuntiin) huoltajiin. Yhteyttä voidaan pitää sähköpostitse, puhelimitse tai perinteisen kirjeen muodossa. Nopeus, vaivattomuus ja mahdollisuudet ratkaisevat yhteydenpidon muodon. Huomioitavaa on tietenkin myös, minkälaisesta asiasta on kysymys ja valita siihen parhaiten sopiva yhteydenpitomuoto.

Opintokorttiotteen lähettäminen huoltajille kirjeitse tulee kysymykseen siinä tapauksessa, kun huoltajilla ei ole mahdollisuutta päästä seuraamaan esimerkiksi Vilman kautta alaikäisen lapsensa opintojen etenemistä.

On tärkeää päättää myös siitä, missä opintojen vaiheessa kutakin tapaa noudatetaan ja sovelletaan. Kotiväenillan järjestäminen mahdollisimman nopeasti opintojen alkamisen jälkeen on tärkeää sekä oppimisympäristöön, opintoihin, opetusmenetelmiin, henkilökuntaan ja muihin opiskelijoihin tutustumisen kannalta.

Opinto-ohjaukseen liittyvien toimenpiteiden organisointi oppilaitoksessa ei saa jäädä pelkästään yleisen tason suunnitelmaksi. On tärkeää, että toimenpiteet kirjoitetaan auki konkreettisiksi teoiksi ja siihen liittyen tehdään työnjako. Silloin kaikkien on helpompi toimia tavoitteellisesti ja tuloksellisesti.

7 Lähteet

Hätönen, H. 2006. Eläköön opetussuunnitelma II. Opas ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja oppilaitoksille. Opetushallitus.

KAM. 2006. Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä. Opetussuunnitelma, yhteinen osa. 21.6.2006.

”Kodin ja koulun yhteistyö kuuluu opettajan ammattietiikkaan”. Opetusalan eettinen neuvottelukunta, 2007. www.oaj.fi, viitattu 25.5.2008

L479/2003. Laki ammatillisen koulutuksen järjestämisestä.

Matkailun perustutkinto. 2000. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. Opetushallitus.

Tilastointi 20.09.2008. Kalajoen ammattiopisto Artema.

8 Liitteet

- Liite 1 Kutsu kotiväeniltaan
- Liite 2 Kotiväenillan ohjelma
- Liite 3 Palautelomake kotiväenillasta

Liite 1

KUTSU

Kutsumme teidät lämpimästi Kalajoen ammattiopisto Arteman matkailuosaston opiskelijoiden ja opettajien järjestämään kotiväeniltaan

TIISTAINA 14.10.2008
klo. 18.00- n. 20.30

Aloitamme tilaisuuden kahvittelulla ja rehtorin tervetuloitotuksella. Ohjelmassa mm. oppilaitoksen ja matkailuopintojen esittelyä.
Tekemistä myös lapsille.

Pyydämme Teitä ilmoittamaan ennakkoon tulostanne viimeistään 9.10 joko s-postilla helena.troger@kam.fi, puhelimitse numeroon 040-7485654 (Helena Troger) tai alla olevalla kutsulla, jonka oppilas kuljettaa koululle.
Ilmoitathan myös mahdollisista ruoka-aineallergioista.

Tervetuloa!

Arteman matkailuopiskelijat ja opettajat

Koulumme osoite on Opintie 2, 85100 Kalajoki.

Perheestä osallistuu ____ aikuista ja ____ lasta
erityisruokavaliotoivomukset: _____

Kotiväenilta Artemassa ti 14.10.08

Ohjelma

Klo 18.00

Klo 18.30

Klo 18.40

Klo 18.50

Klo 19.00

Klo 19.15

Kahvitarjoilu ruokalassa

Tervetuloiltoitus ja oppilaitoksen esittely
rehtori Seppo TuomainenOpintojen käytänteet, ohjaus ja seuranta
opinto-ohjaaja/vararehtori Pekka
Tuomainen

Matkailukoulutus/osastonjohtaja Helena Oksanen

Tutori - mikä se on?

tutorit Milla, Mia ja Jussi

Siirtyminen matkailuosastolle

- Matkailuopintojen esittelyä
- Työssäoppimisen kokemuksia kotimaassa ja ulkomailla
- Opintomatkojen antia
- Lapsille kasvomaalausta, väreystehtäviä

Arteman lento lähtee klo 20.30

Kiitos vierailustanne ja turvallista kotimatkaa!

Kysely kotiväelle

Kerrothan mielipiteesi kotiväen illasta, jotta lentomme pysyisi oikealla reitillä

1. Kotiväen ilta on mielestäni tarpeellinen Kyllä Ei

2. Kotiväen ilta olisi syytä mielestäni järjestää

- a) heti opintojen alettua (1-2 viikkoa)
- b) ensimmäisen jakson jälkeen (kuten nyt)
- d) muu ajankohta, mikä? _____

3. Mitkä olivat kolme itsellesi tärkeintä asiaa tämän illan kotiväen illassa?

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

4. Terveiset opettajille

5. Muita terveisiä

Kiitos vastauksistasi!